

היכל הוראה

פסקי דינים * תשובות * הוראות

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשות בנו נאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורינו ובעל שו"ת היכל הוראה * י"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון זה * פרשת וישב תשפ"ד

בין כותלי ההיכל

כהן שאביו אינו שומר תורה ומצוות
אם מותר לו להיטמא לאביו

יהודי יקר המתעסק עם בעלי תשובה, פנה בשאלה אל מורינו הרב שליט"א, שאביו של אחד מתלמידיו שהוא כהן הלך לעולמו ל"ע, ולדברי התלמיד אביו לא היה תנוק שנשבה כי גדל בבית של יהודים שומרי תורה ומצוות, אלא שהוא עצמו יצא לתרבות רעה, ועתה השאלה אם מותר לבן להיטמא לאביו בכגון דא.

השיבו מורינו הרב שליט"א, שאסור לו ליטמא לאביו, והוא על פי מה שמובא בשו"ע (יו"ד סי' שעג סעי' ח) כהן שפירשו אבותיו מדרכי צבור, כגון המסורות (מלשינים), לא יהיה מיטמא להם. ומי הם הפורשים מדרכי צבור, כתב המחבר בשו"ע (סי' שמה סעי' ה) לגבי אבילות דכל הפורשים מדרכי צבור, והם האנשים שפרקו עול המצוות מעל צוארם, ואין נכללים בכלל ישראל בעשייתם, ובכבוד המועדות ושיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות, אלא הרי הם כבני חורין לעצמן כשאר האומות. וכן המומרים והמוסרים. אמנם הנה זה פשוט, שאין הדברים מוחלטים ש' קרובים שאינם שומרי תומ"צ ה"י אין מתאבלים עליהם ואין מיטמאים להם, ודבר זה צריך לדון בכל מקרה לגופו, אך בנדון שהתברר לנו אחרי חקירה ודרישה שאביו של אותו כהן היה מומר להכעיס, הרי שאסור לבן הזה ליטמא לאביו.

פסקי דינים מתוך שאלות ותשובות שיעלו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

משחק דריידל - אם אין בזה משום משחק בקוביא

מנהג ישראל תורה לשחק בדריידל בחג החנוכה, אמנם ישנם כאלו המשחקים בדריידל באופן שכל מי שנופל אות מסויימת לחלקו מקבל הוא כסף או שאר מיני מתיקה. הרי שיש לדעת, שבאופן שמניחים הכסף על השולחן, הרי שיש בזה איסור מצד משחק בקוביא, וגם עם בני הבית אסור לשחק אף על פי שודאי אינם מקפידים זה על זה. אמנם כשאין מניחים המעות על השולחן, רק שנותן האב [או אדם אחר מבני הבית] את הכסף למי שנופל האות בחלקו, הרי שאין בכך איסור.¹

משחק הדריידל - כשמשחקים בשחוק

ברם, יש לדעת שאיסור "משחק בקוביא" לא נאמר רק במקום שמניחים על השולחן לפני המשחקים מעות או ממתקים וכל אחד שזוכה, לוקח לחלקו והוא שלו, ואפילו אב המניח לפני בניו שישחקו בהם, בניו גם זה נכלל באיסור זה, וכן"ל. אך אם לכתחילה יודעים שכל מעשיהם הוא לשם שחוק בעלמא, ואחרי המשחק הם משיבים את זכויותיהם ומניחים על השולחן לפני כולם ומתחלקים ביניהם שוה בשוה, או שכל אחד מקבל כמה שהניח בתחילת המשחק, ודאי אין איסור.²

סופגניות שטיגנו בכלי בשרי שאינו בן יומו, אם מותר למלאותן במילוי ריבת חלב

לכתחילה אין לטגן סופגניות בכלי בשרי אם רוצה למלאותן בריבת חלב, אמנם אם כבר טיגן סופגניות בכלי בשרי שאינו בן יומו, ורוצה למלאותן במילוי ריבת חלב ולאכלן, הרי שמאחר שכבר טיגן את הסופגניות מותר למלאותן גם במילוי חלבי כי זה נותן טעם בר נותן טעם, ומותר למלאותן בחלב, ויאכלו ענוים וישבעו.³

סופגניות שבלילתן רכה שטוגנו ע"י גוי, אם נאסר משום בישול עכו"ם

סופגניות דלילות שהתבשלו על ידי גוי, יש לאסור אותן משום שעולים הם על שולחן מלכים ואף נועדו ללפת בהן את הפת. אמנם לדעת המחבר אין להתיר אף אם ישראל הדליק את התנור, כיון שלא היקל המחבר רק לענין פת ולא לענין תבשיל, אמנם לדעת הרמ"א יש להקל כאשר ישראל הדליק את התנור. ובמקום שיש להסתפק מי הדליק את התנור, יש להקל.⁴

1. בהיכל הוראה (ח"ה הוראה קפג) נימק מורינו הרב שליט"א את דבריו, דהנה מבואר בשו"ע (ח"מ סימן שע סעי' ב): המשחקים בקוביא כיצד, אלו שמשחקים בעצים או בצרורות או בעצמות, ועושים תנאי ביניהם שכל הנוצח את חבריו באותו שחוק יקח כך וכך. וכן המשחקים בבהמה או בחיה או בעופות ועושים תנאי שכל שתנצח בהמתו או תרוץ יותר יקח מחבריו כך וכך, וכל כיוצא בדברים אלו, הכל אסור, וגזל מדבריהם הוא, עכ"ל. והגם דכאן דומה לבעל הבית עם בני ביתו דליכא חשש גזל, כמ"ש במשנ"ב (סימן שכב ס"ק כב) דליכא איסור גזל דהכל שלו, מכל מקום כתב שם במשנ"ב, דיי"א דאסור דילמא אתי לסרוכי בקוביא עם אחריים, ובאחרים בודאי אסור כמובא ברמב"ם (פכ"ג מהל' שבת ה"ז).

והנה כאן בנדון דידן שהאב נותן שקל לכל אחד שיזכה באות שאומרת מקודם, זה מותר כיון שעצם המשחק באופן כזה לא אתי למיסרך, שהרי בכל פעם שאחד זוכה בשקל הוא מוציא מכיסו ונותן לזוכה, ולא מכסף המונח על השולחן ובכה"ג ודאי לא אתי למיסרך, שהרי אין אחד יודע כמה יש בכיסו ואין אחד מקבל על חשבון השני.

2. ב"מילי דהוראה" (ח"ה הוראה קפג) הוסיף מורינו הרב שליט"א עצה טובה, שמן הראוי דלכתחילה ישחקו עם הילדים באופן זה שהאב או האם יחזיקו את שקית הממתקים בידם, וכל אחד שזוכה יקבל את זכיותו, או שאחר המשחק יחזירו כל הזוכים את זכיותיהם על השולחן ויתחלקו שווה בשווה. והנה הגם שלשחק במעות באופן זה ישחזירו מעותיהם זה לזה לכאורה אין בו איסור, מכל מקום אינו מן הראוי לשחק גם באופן זה מכמה וכמה טעמים.

3. בתשובה (ח"ה הוראה ס) הוסיף מורינו הרב שליט"א, כי הנה אף שכתב החכמת אדם (שער או"ה כלל מח סעי' ב) דאם היה כלי שאינו בן יומו מותר לאכלו בחלב אפילו לדידן, אבל אסור לכתחלה לבשל בכלי שאינו בן יומו כדי לאכלו בחלב דנותן טעם לפגם אסור לכתחלה, עכ"ד. וציין החכ"א המקור לדבריו מדברי הרמ"א ביו"ד סימן צ"ה (סעי' ב), ובאמת המעיין בדברי הרמ"א לא יבין היכן מצא החכמת אדם בדבריו את אשר כתב, שהרי הרמ"א כתב שם: וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו לפגם, שלא היה בן יומו, נוהגין היתר לכתחלה לאכלו עם המין השני. ע"כ. ולא חילק בין אם כבר נתבשלו או עדיין לא נתבשלו. ויש להבין איך למד החכמת אדם מדבריו דלכתחילה אסור לבשל, אלא דלשון הרמ"א לשון חכמים מרפא, ודייק לכתוב דנהגו לכתחילה לאכלו עם המין השני, דהיינו דוקא לאכלו עם המין השני אבל לא לבשלו, ואם עדיין לא נתבשלו אסור לבשל לכתחילה, וזהו כוונת החכמת אדם שציין את הרמ"א כמקור לדבריו.

4. על דבר מה שנשאל מורינו הרב שליט"א (ח"ה הוראה סה) מבית התבשיל של אחת הישיבות פעיה"ק ירושלים ת"ו, שגוי שעובד אצלם בבית התבשיל טיגן עבור תלמידי הישיבה סופגניות שבלילתן רכה [לא כמו הסופגניות שעושים בחנוכה שבלילתן עבה], אם יש לחוש בזה לבישולי עכו"ם ולאוסרן באכילה. השיב מורינו הרב שליט"א, בסופגניות אלו שבלילתן רכה, דהיינו שהבצק הוא רך מאוד ודליל, נראה שיש בזה בישול עכו"ם, וכמו שכתב הריב"ש בתשובה (ס' כח): סופגנים שמטגנים הגויים אותם בשמן על מחבת, כיון שבלילתם רכה, אין תורת לחם עליהם ואסורים משום בשולי גויים, ואפילו כשלוקחים אותם מן הנחתום אסור. ע"ש. וכ"כ הפרי חדש (סי' קיג סק"ז). וכן כתב בערוך השולחן (יו"ד סי' קיב סעי' לא), שבאופן שבלילתן רכה וע"י משקין יש להם דין תבשיל ולא הוי

מילי דהוראה

לומר קדיש על אביו המומר

על דבר אם מותר לבן לומר קדיש על אביו המומר שלא היה שומר תומ"צ, הנה כתב רמ"א בשו"ע (י"ד סוף סימן שע"ו), דמומר שנהרג ע"י גויים, בניו אומרים עליו קדיש. וכתבו שם הט"ז והש"ך, שדוקא נהרג ע"י עכו"ם, אבל מת על מטתו אין אומרים עליו קדיש. אמנם הראה מוריניו הרב שליט"א למה שכתב בשו"ת חסד לאברהם (תנינא, סי' פד) שכתב, שהגם שאין חיוב לומר עליו קדיש מ"מ גם איסורא ליכא. אם הוא לומד משניות ואומר קדיש לעילוי נשמתו, ואין בזה איסור במה שנתן שבח להקב"ה לזכות נשמתו. וכעין זה כתב בספר חסידים (סימן תש"ז) שעל מומר שהתנהג בטוב יכולים לבקש להקב"ה שיקל בדניו, אבל מומר רע אין לבקש עליו. עיי"ש. על כן בנדון דידו, נראה שיכול הבן לומר עליו קדיש לעילוי נשמת אביו המומר.

כפת. ע"כ.

ומעתה לפי זה, לדעת המחבר בשו"ע (י"ד סי' קיג סעי' ז) שרק בפת מועיל הבערת התנור ע"י ישראל, אבל בבישול אינו מועיל זה יהיה אסור גם אם ישראל ידליק את האש, אמנם הרמ"א שם חולק עליו וסובר שגם בבישול עכו"ם מועיל שישראל ידליק את האש.

והנה מה שיש לדון כאן, דאולי יש להתיר את הסופגנין מחמת שאינו בא ללפת את הפת, וכל שאינו בא ללפת את הפת מבואר בשו"ע (י"ד שם סעיף א) וז"ל: דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי, וגם עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת או לפרפרת, שבישלו עו"ג, אפילו בכלי ישראל ובבית ישראל, אסור משום בישולי עובדי כוכבים. ע"כ. ומעתה בסופגניות שהרי אינם באים ללפת הפת לכאורה אין בו משום בישול עכו"ם.

אך זה אינו, כי הנה להלכה נקטו הפוסקים שגם אם לא בא ללפת את הפת, אבל הוא עולה על שולחן מלכים, גם כן יש בו משום בישול עכו"ם, וכ"כ בערוך השולחן (י"ד שם סעי' ז), דמה שאמרו חז"ל ללפת בו את הפת, לאו דווקא הוא אלא אורחא דמילתא קאמר, דדבר שאינו חשוב אין מעלים על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, אבל העיקר תלוי בדבר של חשיבות העולה על שלחן מלכים אף על פי שנאכל בפני עצמו ולא עם הפת. ע"כ. הרי לנו סופגניות שעולים על שולחן מלכים, יש בו משום בישול עכו"ם אף שאין מלפתינן בו את הפת. ולפי זה יש לאסור סופגניות אלו שבלילתן רכה, כי הן תבשיל גמור, ולמנהג בני אשכנז היוצאים ביד רמ"א יועיל שיהודי הדליק האש, ואילו הספרדים ההולכים בשיטת מרן המחבר, לא יועיל הדלקת האש ע"י יהודי בבישול עכו"ם.

אמנם בנדון דידן שאינו ידוע אם הגוי הדליק האש או לא, וגם לאחר חקירה ודרישה לא נודע אם הגוי הדליק את האש, ואפשר שיהודי סייע בהבערת האש, וכעת אי אפשר לברר מחמת רוב התבשילים, לכן נראה להתיר מחמת הספק וכמבואר בשו"ע (י"ד שם סעי' יא) וז"ל: הניח ישראל על גבי האש, והניח עובד כוכבים לשמרו, והפך בו ואין ידוע אם סלקו העובד כוכבים עד שלא הגיע למאכל בן דרוסאי, מותר. ומבאר הרמ"א דספק דבריהם להקל, וכן כל ספק בישולי עובדי כוכבים וכיוצא בו, מותר. ע"כ. וכמוכן שזה יועיל רק לבני אשכנז ההולכים בשיטת הרמ"א, אבל הספרדים אין להתיר סופגניות אלו, כי גם אם ברור שישראל הדליק את האש, ג"כ אסור בבישול עכו"ם.

הלכה והוראה בישראל

אם מותר להעביר נפטר בכביש העובר במנהרה מחשש שמא יאהיל על כהן שנוסע ג"כ באותו זמן במנהרה

אלא מתרץ הרעק"א, דדוקא היכי דהרוב מכח התערבות, ואנו דנין דכל דפריש מרובא פריש, בזה יש דין קבוע. אבל רוב בהמות כשירות דלאו מדין תערובות דנין דהבהמה זו פירשה מהרוב כשירים, דהא גם בנולדה לפנינו מותרת ול"ש בזה ענין פריש אלא דשדינן לה בתר רובא דעלמא דהוייתה ובריאתה כדרך הרוב, ובכל הנך דלאו מדין פריש מרובא פריש הוא אין דנין בו דין קבוע. עכ"ל.

נמצא א"כ שגם בנדון דידן שברור שיש כהנים, מ"מ הרי כשאדם סתם נולד לפנינו אין אנו דנים אותו לכהן, רק אם היה מוחזק מקודם. וכן מצינו לענין ביטול ברוב, שבאמת מה"ת מותר לאכול כולם יחד בבת אחת כשנתערב יבש ביבש, ורק מדרבנן יש לזהר שלא יאכלם בבת אחת כמבואר בשו"ע (י"ד סי' קט סעי' א), מחמת שיש שם איסור ברור שנתערב, ועכ"ז מן התורה מותר לאכול בב"א, כי מסתכלין אנו על כל דבר בנפרד, ולא על הענין בכללותו. ועל פי האמור הוריתי להם שאינם צריכים להימנע מלנסוע במנהרה, מה גם שאין זה מציאות ודאית שיש שם כהן, אלא קרוב לודאי, ובכה"ג נלע"ד דלא חיישינן לזה.

אמנם בנוגע לכהן עצמו, עליו לשים לב שלא יהיה תחת קורת גג אחד עם רכב של החברא קדישא, על אף שלא בטוח שנמצא בתוך הרכב נפטר. אכן אם יש לכהן חשש שרכב של ח"ק נכנס למנהרה, צריך הכהן להימנע מלהיכנס במנהרה.

ומן הנכון שכאשר הכהן עובר במנהרה, אף אם אינו רואה רכב של ח"ק, יסגור את חלונות הרכב שיהיה אטום, אשר באופן כזה ינצל מן הטומאה לפחות לדעת הסוברים (משנה למלך הל' טומאת מת פ"א ה"א) שזה מועיל להציל מפני הטומאה. אך כל זה אם אין חשש שיש שם נפטר, אבל באופן שרואה רכב של ח"ק, אז בודאי יש להימנע מליכנס למנהרה כלל וכלל, ואין לסמוך על סגירת החלונות, מאחר שאינו מוסכם על רוב הפוסקים.

רשמתי את אשר חנני השי"ת
משה בראנדסדארפער

בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו
נשאלתי מאת אנשי החברה קדישא דפעיה"ק ירושלים ת"ו, היות שלאחרונה נפתח כביש חדש בו נוסעים מתל אביב לירושלים ויש בו מנהרה ארוכה, אם מוטל עליהם להימנע מלהוביל נפטרים במנהרה זו מחשש שמא באחת המכוניות שנוסעות שם נמצא כהן וגורמים לו להיטמא למתים ויעברו על לפני עור, כי לפי חשבונם באופן כללי יש כ-600 בני אדם בתוך המנהרה בעת ובעונה אחת [כאשר נצרך את האוטובוסים וכו'], ובעת שהם נוסעים ברכבם נכנסים כלי רכב חדשים ויוצאים אחרים כנגדן. על כן באו בשאלתם אם עליהם להימנע מליכנס למנהרה מחמת הספק אף שרוב העולם אינם כהנים.

והנה יש לדון, איך יש לחשב ענין זה, שהרי אם נסתכל על כל אחד בפרטות, הרי יש על כל אחד חזקת סתם שהוא ישראל עד שיוכיח שהוא כהן, כי בדר"כ רוב אנשים הם ישראלים. וכד אמרינן כל דפריש מרובא פריש, וכל אחד מהנוסעים פריש מן הרוב שהם ישראלים.

אבל לאיך גיסא, אם נסתכל העולם בכללותו, כי אז יש לחשוש שנמצא במנהרה באותו זמן איזה כהן, כי זה פשוט שמתוך שש מאות בני אדם שעוברים במנהרה, יש שם כהן אחד לכל הפחות, וא"כ לכאורה צריך לחשוש שלא לנסוע במנהרה, אלא יש להאריך את הדרך כדי שלא להכשיל את הכהן באיסור טומאת מת, וכן לא להיכשל בלאו דלפני עיור לא תתן מכשול.

אך נראה שזה אינו, כי באמת אפשר להקשות כן, כיצד אנו שותים חלב, והרי אם נסתכל על הענין בכללותו, לפי הסטטיסטיקה כעשרים אחוזים מהפרות הן טריפות, וכיון שכל היוצא מן הטמא טמא, ובזמנינו מערבים את החלב של הפרות ונמצא שאין כנגדן שישים חלב כשר שיתבטלו, א"כ האיך אנו סומכים לשתות חלב בזמנינו, אלא על כרחך שיש לדון על כל פרה ופרה בנפרד, וכיון שכל פרה לחוד אנו מחזיקים אותה בחזקת כשרות, על כן יש היתר לשתות חלב, כי אנו מחזיקים כך שכל הפרות כשרות, למרות שברור לנו שיש בהן פרות טריפות.

וכן מצינו בשו"ת רעק"א (מהדו"ת סי' קג אות יא) שהקשה, היאך אנו קונים בהמה מבית השחיטה וסומכים על רוב בהמות כשרות והא הוי קבוע,

תפקיד: "יאגורה" 053-33105646

איגוד הרבנים
תלמידי היכל הוראה
בארה"ק העונים
לשואלים דבר ה'
זו הלכה

יחשלים	חפיפה
בית שמש	קרית ספר
ביתר	כתמיאל
בני ברק	טבריה
טל סטון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
עוד	נוף הגליל
תעננה	

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' זוננפלד 3 טל' 02-5322775

מוצש"ק מוצאי יו"ט מחצית שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	עורש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
--	--	--	---

ע"פ תקנת רבינו מרן ה"קנה בשם" זי"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דיחוי, בכל עת וזמן בימים ובלילות.

בית בנו הזמון
הרה"ג שמוען עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מההיכל רחוב רבינו גרשום 5 (כניסה א' קומה 2) י-ם פל' 0527155774

בית מוריניו הגאב"ד שליט"א
מעל בנין היכל הוראה טל' 053-3111159 פל' 02-5370033